

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2025-yil 1-son

VOLUME 5 / ISSUE 1 / 2025

DOI: 10.51788/tsul.jurisprudence.5.1.

Crossref
Content
Registration

ISSN: 2181-1938

DOI: 10.51788/tsul.jurisprudence

**MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT YURIDIK
UNIVERSITETI**

“Jurisprudensiya” – “Юриспруденция” – “Jurisprudence” huquqiy ilmiy-amaliy jurnali O‘zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2020-yil 22-dekabrda 1140-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatidan o‘tkazilgan.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro‘yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko‘paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo‘yicha mas‘ul:

O. Choriyev

Muharrirlar:

Sh. Jahonov, Y. Yarmolik, E. Mustafayev,
K. Abduvaliyeva, Y. Mahmudov,
M. Sharifova, Sh. Beknazarova

Musahhih:

S. Rasulova

Texnik muharrir:

U. Sapayev

Dizayner:

D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko‘chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: jurisprudence.tsul.uz

E-mail: lawjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1387

Tasdiqnoma

№ 174625, 29.11.2023-y.

Jurnal 17.02.2024-yilda
bosmaxonaga topshirildi.

Qog‘oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog‘i: 15,8
Adadi: 100. Buyurtma: № 52.

TDYU bosmaxonasida chop etildi.

Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko‘chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

BOSH MUHARRIR

B. Xodjayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI

J. Allayorov – Toshkent davlat yuridik universiteti Ilmiy boshqarmasi boshlig‘i, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori, dotsent

MAS‘UL MUHARRIR

N. Ramazonov – Toshkent davlat yuridik universiteti O‘zbek tili va adabiyoti kafedrasini mudiri, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent

TAHRIR HAY‘ATI A‘ZOLARI

J. Blum – Boston kolleji Huquq maktabi professori, huquq doktori (Boston, AQSh)

M. Vishovatiy – Gdansk universiteti professori (Gdansk, Polsha)

A. Hoshimxonov – Toshkent davlat yuridik universiteti professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O‘zbekiston)

M. Axmedshayeva – Toshkent davlat yuridik universiteti professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O‘zbekiston)

X. Xayitov – O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O‘zbekiston)

I. To‘raboyev – Toshkent davlat yuridik universiteti dotsenti v.b., yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori (Toshkent, O‘zbekiston)

S. Xolboyev – O‘zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi dotsenti, yuridik fanlar nomzodi (Toshkent, O‘zbekiston)

N. Raxmonkulova – Jahon iqtisodiyoti va diplomatiyasi universiteti dotsenti, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O‘zbekiston)

Z. Esanova – Toshkent davlat yuridik universiteti professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O‘zbekiston)

J. Ne‘matov – Toshkent davlat yuridik universiteti professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O‘zbekiston)

M. Kurbanov – Toshkent davlat yuridik universiteti dotsenti, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori (Toshkent, O‘zbekiston)

R. Kuchkarov – Toshkent davlat yuridik universiteti dotsenti v.b., filologiya fanlari nomzodi (Toshkent, O‘zbekiston)

УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ

Правовой научно-практиче-
ский журнал «Юриспруденция» –
«Yurisprudensiya» – «Jurisprudence»
зарегистрирован Агентством печати и
информации Узбекистана 22 декабря
2020 года с удостоверением № 1140.

Журнал включён в перечень журна-
лов Высшей аттестационной комиссии
при Министерстве высшего образова-
ния, науки и инноваций Республики Уз-
бекистан.

Авторские права принадлежат Таш-
кентскому государственному юридиче-
скому университету. Все права защище-
ны. Использование, распространение и
воспроизведение материалов журнала
осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:

О. Чориев

Редакторы:

Ш. Жахонов, Е. Ярмолик, Э. Мустафаев,
К. Абдувалиева, Й. Махмудов,
М. Шарифова, Ш. Бекназарова

Корректор:

С. Расулова

Технический редактор:

У. Сапаев

Дизайнер:

Д. Ражапов

Адрес редакции:

100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: jurisprudence.tsul.uz

E-mail: lawjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1387

Свидетельство

от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию
17.02.2024.

Формат бумаги: А4.

Усл. п. л. 15,8. Тираж: 100 экз.

Номер заказа: 52.

Отпечатано в типографии

Ташкентского государственного
юридического университета.

100047, г. Ташкент, ул. Сайилгох, дом 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

Б. Ходжаев – доктор юридических наук, профессор,
проректор по научной работе и инновациям Ташкентского
государственного юридического университета

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

Ж. Аллаёров – доктор философии по юридическим наукам,
доцент, начальник управления по науке Ташкентского
государственного юридического университета

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР

Н. Рамазонов – доктор философии по филологическим наукам,
доцент, заведующий кафедрой узбекского языка и литературы
Ташкентского государственного юридического университета

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ

Дж. Блум – доктор права, профессор Школы права колледжа
Бостона (Бостон, США)

М. Вишоватый – профессор Гданьского университета (Гданьск,
Польша)

А. Хошимхонов – доктор юридических наук, профессор
Ташкентского государственного юридического университета
(Ташкент, Узбекистан)

М. Ахмедшаева – доктор юридических наук, профессор
Ташкентского государственного юридического университета
(Ташкент, Узбекистан)

Х. Хаитов – доктор юридических наук, профессор Академии
государственного управления при Президенте Республики
Узбекистан (Ташкент, Узбекистан)

И. Турабоев – доктор философии по юридическим наукам,
и. о. доцента Ташкентского государственного юридического
университета (Ташкент, Узбекистан)

С. Холбоев – кандидат юридических наук, доцент Высшей
школы судей при Высшем судейском совете Республики
Узбекистан (Ташкент, Узбекистан)

Н. Рахмонкулова – доктор юридических наук, доцент
Университета мировой экономики и дипломатии (Ташкент,
Узбекистан)

З. Эсанова – доктор юридических наук, профессор
Ташкентского государственного юридического университета
(Ташкент, Узбекистан)

Ж. Нематов – доктор юридических наук, профессор
Ташкентского государственного юридического университета
(Ташкент, Узбекистан)

М. Курбанов – доктор философии по юридическим наукам,
доцент (Ташкент, Узбекистан)

Р. Кучкаров – кандидат филологических наук, и. о. доцента
Ташкентского государственного юридического университета
(Ташкент, Узбекистан)

**FOUNDER: TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF LAW**

“Yurisprudensiya” – “Юриспруденция” – “Jurisprudence” legal scientific and practical journal was registered by the Press and Information Agency of Uzbekistan on December 22, 2020 with certificate No. 1140.

The journal is included in the list of journals of the Higher Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan.

Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of journal materials are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:

O. Choriev

Editors:

Sh. Jakhonov, Y. Yarmolik, E. Mustafaev,
K. Abduvalieva, Y. Makhmudov,
M. Sharifova, Sh. Beknazarova

Proofreader:

S. Rasulova

Technical editor:

U. Sapaev

Designer:

D. Rajapov

Editorial office address::

100047. Tashkent city,
Sayilgokh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: jurisprudence.tsul.uz

E-mail: lawjournal@tsul.uz

Subscription index: 1387.

Certificate

№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 17.02.2024.

Paper size: A4.

Cond.p.f: 15,8.

Units: 100. Order: № 52.

Published in the Printing house of Tashkent State University of Law. 100047. Tashkent city, Sayilgokh street, 37.

© Tashkent State University of Law

CHIEF EDITOR

B. Xodjaev – Deputy Rector for Scientific Affairs and Innovations of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

DEPUTY EDITOR

J. Allayorov – Head of the Scientific Department of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Associate Professor

EXECUTIVE EDITOR

N. Ramazonov – Head of the Department of Uzbek Language and Literature of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD

J. Blum – Professor of Law School of Boston College, Doctor of Law (Boston, USA)

M. Vishovatiy – Professor of the University of Gdańsk (Gdansk, Poland)

A. Khoshimxonov – Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

M. Axmedshaeva – Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

X. Xayitov – Professor of the Academy of Public Administration under the President of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

I. Turaboev – Acting Associate Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law (Tashkent, Uzbekistan)

S. Xolboev – Associate Professor of the Supreme School of Judges under the Supreme Judicial Council of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Legal Sciences (Tashkent, Uzbekistan)

N. Raxmonkulova – Associate Professor of the University of World Economy and Diplomacy, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

Z. Esanova – Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

J. Ne’matov – Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

M. Kurbanov – Associate Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law (Tashkent, Uzbekistan)

R. Kuchkarov – Acting Associate Professor of Tashkent State University of Law, Candidate of Philological Sciences (Tashkent, Uzbekistan)

MUNDARIJA

12.00.01 – DAVLAT VA HUQUQ NAZARIYASI VA TARIXI. HUQUQIY TA'LIMOTLAR TARIXI

- 8 **AXMEDSHAYEVA MAVLYUDA AXATOVNA**
Yurislingvistika va normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini lingvistik ekspertizadan o'tkazish:
ayrim nazariy-huquqiy masalalar
- 17 **SODIKOV AKMAL SHAVKAT O'G'LI**
Norma ijodkorligini axborot bilan ta'minlash: huquqiy munosabat va vositalar tahlili

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI.
XALQARO XUSUSIY HUQUQ

- 30 **ISANOV XOLMUROD RUZIYEVICH**
Sun'iy intellekt tizimlari oshiqcha xavf manbayi sifatida: fors-major holati

12.00.08 – JINOYAT HUQUQI. JINOYAT-IJROIYA HUQUQI

- 38 **JUMANAZAROVA MARJONA BOTIR QIZI**
Oxirgi zarurat holatida yetkazilishiga yo'l qo'yilgan zararining chegarasini aniqlash muammolari

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA
SUD EKSPERTIZASI

- 51 **XUDAYBERGENOV BAXRAM KUANISHBAEVICH, HABIBULLAYEV DALERBEK BAXTIYOR O'G'LI**
Shaxsni tutqunlikka olish bilan bog'liq jinoyatlarni tergov qilish: xorij tajribasi
- 63 **BARAKAYEV LAZIZJON OTAQULOVICH**
Iqtisodiy ekspertizalarni tayinlash va o'tkazish bilan bog'liq muammolar tahlili
- 75 **MAMADALIYEV O'TKIR ABDUG'AFFAROVICH**
Jinoyat ishini sudda ko'rish uchun tayyorlash bosqichida protsessual xatolarni bartaraf qilish imkoniyatlari

12.00.12 – KORRUPSIYA MUAMMOLARI

- 86 **KUDRATOV MANUCHEHR, NOROV ILXOM IBROXIMOVICH**
Markaziy Osiyoning ayrim davlatlarida korrupsiyaga qarshi choralar: qiyosiy tahlil
- 95 **MELIYEV XUDOYOR XURRAMOVICH**
Korrupsiyaning oldini olishda ma'lumotlarning taqsimlangan reyestri (blokcheyn) texnologiyasi ahamiyati
- 102 **SAFAROV TEMUR UKTAMOVICH**
Davlat organlarida korrupsiyani aralash idoraviy nazorat qilish

12.00.15 – KRIMINOLOGIYA

- 114 **KASIMOV NODIRJON SODIKJONOVICH**
Qasddan odam o'ldirish jinoyatining viktimologik oldini olishda ayrim xorijiy davlatlar tajribasi tahlili

13.00.02 – TA'LIM VA TARBIYA NAZARIYASI VA METODIKASI (SOHALAR BO'YICHA)

- 121 **GULYAMOVA GULNORA YAKUBOVNA**
Yuridik terminologiyada leksik qatlamlarning qaror topishi
- 129 **ZIYAMUXAMEDOVA SHAHNOZA TOLKUNOVNA**
O'zbekistonning yangi Konstitutsiyasida qo'llangan *-lan, -lash, -lat, -lantir, -lashtir* affikslarini
yuridik ta'limda o'rganish bo'yicha mulohazalar

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.01 – ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ ГОСУДАРСТВА И ПРАВА. ИСТОРИЯ ПРАВОВЫХ УЧЕНИЙ

- 8 **АХМЕДШАЕВА МАВЛЮДА АХАТОВНА**
Юрислингвистика и проведение лингвистической экспертизы проектов нормативно-правовых актов: некоторые теоретико-правовые вопросы
- 17 **СОДИКОВ АКМАЛ ШАВКАТ УГЛИ**
Информационное обеспечение нормотворчества: анализ правовых отношений и средств

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО. СЕМЕЙНОЕ ПРАВО. МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

- 30 **ИСАНОВ ХОЛМУРОД РУЗИЕВИЧ**
Системы искусственного интеллекта как источник повышенной опасности: форс-мажорные обстоятельства

12.00.08 – УГОЛОВНОЕ ПРАВО. УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ПРАВО

- 38 **ЖУМАНАЗАРОВА МАРЖОНА БОТИР КИЗИ**
Проблемы определения пределов допустимого вреда в состоянии крайней необходимости

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

- 51 **ХУДАЙБЕРГЕНОВ БАХРАМ КУАНЫШБАЕВИЧ, ХАБИБУЛЛАЕВ ДАЛЕРБЕК БАХТИЁР УГЛИ**
Расследование преступлений, связанных с захватом заложников: зарубежный опыт
- 51 **БАРАКАЕВ ЛАЗИЗЖОН ОТАКУЛОВИЧ**
Анализ проблем назначения и проведения экономических экспертиз
- 75 **МАМАДАЛИЕВ УТКИР АБДУГАФФАРОВИЧ**
Возможности устранения процессуальных ошибок на этапе подготовки уголовного дела к судебному разбирательству

12.00.12 – ПРОБЛЕМЫ КОРРУПЦИИ

- 86 **КУДРАТОВ МАНУЧЕХР, НОРОВ ИЛЬХОМ ИБРОХИМОВИЧ**
Антикоррупционные меры в ряде стран Центральной Азии: сравнительный анализ
- 95 **МЕЛИЕВ ХУДОЁР ХУРРАМОВИЧ**
Значение технологии распределённого реестра данных (блокчейна) в предотвращении коррупции
- 102 **САФАРОВ ТЕМУР УКТАМОВИЧ**
Смешанный ведомственный контроль коррупции в государственных органах

12.00.15 – КРИМИНОЛОГИЯ

- 114 **КАСИМОВ НОДИРЖОН СОДИКЖОНОВИЧ**
Анализ опыта некоторых зарубежных стран в виктимологической профилактике преступлений умышленного убийства

13.00.02 – ТЕОРИЯ И МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ (ПО ОТРАСЛЯМ)

- 121 **ГУЛЯМОВА ГУЛЬНОРА ЯКУБОВНА**
Создание лексических пластов в юридической терминологии
- 129 **ЗИЯМУХАМЕДОВА ШАХНОЗА ТОЛКУНОВНА**
Размышления об изучении аффиксов *-lan, -lash, -lat, -lantir, -lashtir* в юридическом образовании на примере новой Конституции Узбекистана

CONTENTS

12.00.01 – THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW. HISTORY OF LEGAL DOCTRINES

- 8 **AKHMEDSHAEVA MAVLYUDA AKHATOVNA**
Legal linguistics and linguistic expertise of draft normative legal documents: some theoretical and legal issues
- 17 **SODIKOV AKMAL SHAVKAT UGLI**
Informational support for rulemaking: analysis of legal relations and means

---

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

- 30 **ISANOV KHOLMUROD RUZIYEVICH**
Artificial intelligence systems as a source of excessive risk: force majeure situation

---

12.00.08 – CRIMINAL LAW. CRIMINAL-EXECUTIVE LAW

- 38 **JUMANAZAROVA MARJONA BOTIR KIZI**
Problems of determining the limits of damage permitted in the case of extreme necessity

---

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND FORENSIC EXPERTISE

- 51 **KHUDAYBERGENOV BAKHRAM KUANISHBAEVICH, HABIBULLAYEV DALERBEK BAKHTIYOR UGLI**
Investigation of crimes related to hostage-taking: foreign experience
- 63 **BARAKAEV LAZIZJON OTAKULOVICH**
Analysis of problems related to appointment and conduct of economic expertise
- 75 **MAMADALIEV UTKIR ABDUGAFFAROVICH**
Opportunities for eliminating procedural errors during the preparatory stage of criminal case trials

---

12.00.12 – CORRUPTION PROBLEMS

- 86 **KUDRATOV MANUCHEHR, NOROV ILKHOM IBROKHIMOVICH**
Anti-corruption measures in several Central Asian countries: comparative analysis
- 95 **MELIEV KHUDOYOR KHURRAMOVICH**
The significance of distributed data register (blockchain) technology in preventing corruption
- 102 **SAFAROV TEMUR UKTAMOVICH**
Mixed departmental control of corruption in state bodies

12.00.15 – CRIMINOLOGY

- 114 **KASIMOV NODIRJON SODIKJONOVICH**
Analysis of the experience of some foreign countries in victimological prevention of premeditated killing

---

13.00.02 – THEORY AND METHODOLOGY OF EDUCATION AND UPBRINGING (BY FIELDS)

- 121 **GULYAMOVA GULNORA YAKUBOVNA**
Creation of lexical layers in legal terminology
- 129 **ZIYAMUKHAMEDOVA SHAHNOZA TOLKUNOVNA**
Considerations on the study of the affixes *-lan*, *-lash*, *-lat*, *-lantir*, *-lashtir* used in the new Constitution of Uzbekistan in legal education

Kelib tushgan / Получено / Received: 13.01.2025
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 03.02.2025
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 17.02.2025

DOI: 10.51788/tsul.jurisprudence.5.1./ZYYI2134

UDC: 343.9.01(045)(575.1)

QASDDAN ODAM O'LDIRISH JINOYATINING VIKTIMOLOGIK OLDINI OLISHDA AYRIM XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI TAHLILI

Kasimov Nodirjon Sodikjonovich,
O'zbekiston Respublikasi IIVning
2-sonli Toshkent akademik litseyi
o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari,
O'zbekiston Respublikasi IIV akademiyasi
mustaqil izlanuvchisi
ORCID: 0009-0008-5035-2051
e-mail: nodirkasimov8151@jmail.com

Annotatsiya. Maqolada qasddan odam o'ldirish jinoyatining viktimologik profilaktikasini tashkil etishda ayrim xorijiy mamlakatlar tajribasi o'rganilgan. Dunyoning ko'plab mamlakatlarida hayotiga bo'ladigan tajovuzlardan shaxslarni himoya qilish qasddan odam o'ldirish jinoyati profilaktikasining asosiy yo'nalishi hisoblanadi. Shu sabab jabrlanishni keltirib chiqaruvchi omillarni barvaqt aniqlab, ularni bartaraf etishga qaratilgan viktimologik profilaktika dolzarb masalaga aylanganini kuzatish mumkin. Tadqiqotda analiz, mantiqiylik, qiyosiy-huquqiy va statistik ma'lumotlar tahlili metodlaridan foydalanildi. Qator mamlakatlarda qasddan odam o'ldirish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasini tashkil etish borasida amalga oshirilgan ishlar va ko'rilayotgan chora-tadbirlar o'rganilib, taqqoslandi. Xulosada bu boradagi tajribalarni O'zbekiston sharoitida tatbiq etishning afzalliklari va istiqbollari oid fikr-mulohazalar bayon etildi. Shuningdek, mazkur profilaktik chora-tadbirlarni tashkil etishda huquqni muhofaza qiluvchi organlar hamda aholi o'rtasida hamkorlikni yo'lga qo'yish uchun qilinadigan ishlar ko'lami o'rganildi. Qasddan odam o'ldirish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasini tashkil etishda AQSh, Germaniya, Buyuk Britaniya, Kanada, Rossiya kabi davlatlar tajribalaridan mamlakatimiz sharoitiga to'g'ri keladigan tomonlarini olish taklifi ilgari surildi.

Kalit so'zlar: qasddan odam o'ldirish, viktimologik profilaktika, viktimologiya, jabrlanuvchi, profilaktik tadbirlar, xorij tajribasi, jinoyat kodeksi, ijtimoiy guruhlar

АНАЛИЗ ОПЫТА НЕКОТОРЫХ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН В ВИКТИМОЛОГИЧЕСКОЙ ПРОФИЛАКТИКЕ ПРЕСТУПЛЕНИЙ УМЫШЛЕННОГО УБИЙСТВА

Касимов Нодиржон Содикжонович,
самостоятельный соискатель Академии МВД
Республики Узбекистан,
заместитель директора по учебной работе
Ташкентского академического лицея № 2
МВД Республики Узбекистан

Аннотация. В статье изучен опыт некоторых зарубежных стран в организации виктимологической профилактики преступлений, связанных с умышленным убийством. Во многих странах мира защита личности от посягательств, угрожающих жизни, является одним из ключевых направлений профилактики умышленных убийств. В связи с этим виктимологическая профилактика, направленная на раннее выявление и устранение факторов, способствующих виктимизации, становится актуальной задачей. В исследовании использованы методы логического, сравнительно-правового и статистического исследования. Рассмотрены и сопоставлены меры и стратегии, реализуемые в ряде стран для организации виктимологической профилактики преступлений, связанных с умышленным убийством. В заключении представлены выводы о преимуществах и перспективах внедрения данного опыта в условиях Узбекистана. Особое внимание уделено необходимости налаживания сотрудничества между правоохранительными органами и населением в реализации профилактических мер. Предложено адаптировать к национальным условиям наиболее эффективные элементы виктимологической профилактики, используемые в США, Германии, Великобритании, Канаде и России.

Ключевые слова: умышленное убийство, виктимологическая профилактика, виктимология, жертва, профилактические меры, зарубежный опыт, уголовный кодекс, социальные группы

ANALYSIS OF THE EXPERIENCE OF SOME FOREIGN COUNTRIES IN VICTIMOLOGICAL PREVENTION OF PREMEDITTED KILLING

Kasimov Nodirjon Sodikjonovich,
Deputy director for Academic Affairs
at the Tashkent Academic Lyceum No. 2
under the MIA of the Republic of Uzbekistan,
Independent researcher of the Academy of
the MIA of the Republic of Uzbekistan

Abstract. The article examines the experience of some foreign countries in organizing the victimological prevention of intentional crimes related to murder. In many countries of the world, the protection of individuals from encroachments on their lives is the main area of prevention of premeditated murder. For this reason, it can be observed that victimological prevention, aimed at early identification of factors causing victims and their elimination, has become an urgent issue. The study used methods of analysis, logic, and comparative legal and statistical data analysis. The work carried out in a number of countries on the organization of victimological prevention of intentional homicide and the measures taken were studied and compared. In the conclusion, opinions were expressed on the advantages and prospects of implementing this experience in the conditions of Uzbekistan. The scope of work to be carried out to establish cooperation between law enforcement agencies and the population in organizing these preventive measures was also studied. A proposal was put forward to take into account the experience of such countries as the USA, Germany, Great Britain, Canada, and Russia in the organization of victimological prevention of premeditated murder, taking into account the aspects that correspond to the conditions of our country.

Keywords: intentional murder, victimological prevention, victimology, victim, preventive measures, foreign experience, criminal code, social groups

Kirish

Ushbu mavzuning dolzarbligi shundaki, hozirgi kunda respublikamizda ham qasddan odam o'ldirish jinoyatlari oilaviy sharoitda

sodir etilishi ko'p kuzatilmoqda. Shu munosabat bilan qasddan odam o'ldirish jinoyatlarini profilaktikasida uning vikitimologik oldini olish samaraliroqdir. Tadqiqotdan maqsad

ushbu yo'nalishda xorijiy davlatlarda amalga oshirilgan va tatbiq etilgan tajribalarni o'rganib, ushbu tajribani respublikamizda qo'llash istiqbollarni ko'rib chiqishdir.

Qasddan odam o'ldirish jinoyati jabrlanuvchisi jinoiy hujumga uchragan jismoniy shaxsdir. Jinoyat jabrlanuvchisining kriminologik tushunchasi ehtimoliy, potensial jabrlanuvchini ham qamrab oladi. Jinoyatning potensial jabrlanuvchisi – jinoyat subyekti bilan o'xshash bo'lgan boshqa ijtimoiy subyektlarga nisbatan jinoiy hujum qilish ehtimolini oshiradigan xususiyatlarga ega shaxs.

Bugungi kunda yurtimizda qasddan odam o'ldirishning viktimologik profilaktikasidagi asosiy yo'nalishlarni tartibga soluvchi yagona qonun hujjati mavjud emas, bu esa jinoyat olamiga qarshi keng qamrovli kurash olib borishga to'sqinlik qilishi mumkin. Xorijiy davlatlar jamoat viktimligining oldini olish, ijtimoiy xavfli harakatlar jabrlanuvchisiga yordam ko'rsatish choralari ishlab chiqish, ularni qo'llash bo'yicha ham huquqiy, ham amaliy sohalarida O'zbekistondan oldinda. Ko'plab xorijiy mamlakatlarda viktimlik siyosatining yo'nalishlarini tartibga soluvchi qonunchilik tizimi allaqachon yaratilgan [1, 371-b.].

Hozirgi vaqtda qasddan odam o'ldirish jinoyatini viktimologik tahlilsiz o'rganish noto'g'ri ekanligi asosli e'tirof etilgan. Ushbu yo'nalishda yurtimizda ham qator ishlar olib borilmoqda, ushbu yo'nalishda olimlar tadqiqotlar o'tkazib kelmoqda. Tadqiqotimiz davomida qasddan odam o'ldirish jinoyatining viktimologik oldini olishda bir qancha xorijiy davlatlar tajribasini o'rganib, tahlil qildik. Bundan ko'zlangan asosiy maqsad yurtimizda jinoyatchilikka qarshi samarali kurashishda ushbu tajribalarni qo'llash imkoniyatlari va istiqbollarni ko'rib chiqishdir. Shu maqsadda qasddan odam o'ldirish jinoyatlarining oldini olishda katta tajribaga ega bo'lgan AQSh, Germaniya, Yaponiya kabi davlatlarda ushbu yo'nalishda amalga oshirilayotgan ishlar

hamda S. Niyozova, S. Inshakov va L. Franklarning fikrlari o'rganilib, tahlil qilingan [1-3].

Material va metodlar

Maqola mavzusiga oid masalalarni o'rganishda analiz, mantiqiylik, qiyosiy-huquqiy tahlil va statistik ma'lumotlar tahlili kabi tadqiqot usullaridan foydalanilgan. Bundan tashqari, qasddan odam o'ldirish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasini tashkil etishda xorijiy davlatlar tajribasi o'rganilgan. Tadqiqot obyekti ayrim xorijiy davlatlarda qasddan odam o'ldirish jinoyatining viktimologik oldini olish choralari.

Tadqiqot natijalari

Dunyoning ko'plab mamlakatlarida qasddan odam o'ldirish jinoyati profilaktikasining asosiy yo'nalishi – shaxslarni hayotiga bo'ladigan hujumlardan saqlash maqsadida jabrlanishga olib keluvchi sabablarni erta aniqlash, ularni bartaraf etishga qaratilgan viktimologik profilaktika dolzarb masalaga aylanganini kuzatish mumkin. G'arbiy Yevropa davlatlarida, shuningdek, AQSh, Kanada va Yaponiyada viktimologiya faol rivojlandi. Bu davlatlarda viktimologiyaning nazariy muammolari, yo'nalishning amaliy jihatlari ustida ham faol tadqiqotlar amalga oshirilgan. Ayni paytda ularni takomillashtirish maqsadida izlanishlar davom ettirilmoqda [4, 112-b].

G'arb davlatlarida qasddan odam o'ldirish jinoyati viktimologik profilaktikasi davlat va fuqarolik jamiyati institutlarida jinoyatchilikka qarshi kurashish bilan bog'liq faoliyatning maxsus, ajralmas qismidir. Viktimologik profilaktikani amalga oshiruvchi asosiy subyektlar davlat va uning boshqaruv organlaridir. Jamoatchilik nazorati hamda o'zini o'zi boshqarish aholining viktimligi darajasini kamaytirish uchun jamiyatga ta'sir etishning eng samarali vositalaridan biri sanaladi.

Xorijiy davlatlarda ham qasddan odam o'ldirish jinoyatlarining oldini olish, ya'ni profilaktika faoliyatiga davlat siyosati darajasida ahamiyat beriladi. Bunda tizimli va kompleks yondashuv asosida jinoyatlarning profilaktikasini amalga oshirish uchun kuch

va vositalardan samarali foydalanish, viktimologik profilaktika ishlarini tashkil etish, fuqarolarning ogohlighi hamda hushyorligini ta'minlash kabilarga alohida e'tibor qaratiladi.

Yurtimizda ham viktimologik profilaktika, jinoyatlarning oldini olish masalalari qator o'zbek olimlari tomonidan tadqiqotlar asosida o'rganilgan. Bularga S. Niyozova, Q. Sa'itqulov kabi olimlarning ishlarini misol qilib keltirish mumkin. Ular o'z tadqiqotlarida viktimologik profilaktika jinoyatlarning oldini olishda juda zarur ekanini ta'kidlashgan.

AQShning viktimologik tadqiqotlar o'tkazish, ayniqsa, qasddan odam o'ldirish jinoyatlarining viktimologik oldini olish bo'yicha tajribasi diqqatga sazovor. Bu yerda aholining viktimlashuviga doir ma'lumotlar qariyb qirq yildan beri doimiy ravishda tahlil qilinadi. Masalan, AQShda Federal tergov byurosining "indeksli" jinoyatlar tahliliga bag'ishlangan yagona yillik hisobotlari bilan bir qatorda, har yili maxsus dasturga binoan milliy sharh tayyorlanadi. Axborot to'plash va uni tahlil qilish usuli ham ancha farq qiladi. Ular orqali aholining alohida viktimligi yuqori bo'lgan guruhidan vaqti-vaqti bilan so'rovnoma o'tkaziladi. Bunday so'rovnomalarning bosh vazifasi so'rovnoma o'tkazilgan shaxslarning hayotiga tajovuz qiluvchi jinoyatlardan jabrlangan-jabrlanmagani aniqlash, ularning demografik xususiyatlari, huquqbuzarlar bilan o'zaro munosabatlari, politsiyaga xabar berishi (yoki bunday faktlar haqida xabar bermaslik sabablari), jinoyat vaziyati (vaqti, joyi, usuli kabilar), yetkazilgan jismoniy va moddiy zararining og'irlik darajasi haqida tasavvur hosil qilishdan iboratdir [5, 320-b].

Fikrimizcha, bunday tadqiqotlar mamlakatdagi qasddan odam o'ldirish jinoyatlari bo'yicha viktimlashuv ko'lamini va uning rivojlanish tendensiyalarini, viktimligi yuqori bo'lgan potensial jabrlanuvchilarni barvaqt aniqlash, fuqarolarning davlatga va huquqni muhofaza qiluvchi organlarga bo'lgan ishon-

chi darajasi haqida yanada keng tasavvur hosil qilish kabi maqsadlarni ko'zlaydi.

AQShning ba'zi universitetlaridagi tadqiqot markazlari aholi viktimligining turli ko'rsatkichlari bo'yicha tadqiqotlar olib boradi va maxsus viktimologik klinikalar tashkil qiladi. Hozirda AQShda oila a'zolariga nisbatan zo'rlik ishlatishni yo'q qilishga qaratilgan harakatlar natijasida oiladagi zo'ravonlik jinoyatlari soni 22 foizga, o'z turmush o'rtog'i tomonidan o'ldirilish holatlari esa 62 foizga kamayganini ko'rishimiz mumkin [6, 28-b.].

Qasddan odam o'ldirish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasini tashkil etishda Amerika Qo'shma Shtatlarining tajribasidan kelib chiqadigan bo'lsak, oila-turmush sharoitida sodir etiladigan qasddan odam o'ldirish jinoyatlarining kamayishiga erishilgan. Tadqiqotimiz davomida respublikamizda so'nggi besh yilda sodir etilgan qasddan odam o'ldirish jinoyatlarining 60 foizdan ortig'i oila-turmush sharoitidagi nizolar sabab sodir etilgani aniqlandi. Bu muammoga yechim topishda respublikamizda ham AQSh tajribasidan foydalanish yaxshi natija beradi, degan xulosaga keldik.

Germaniyada qasddan odam o'ldirish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasi bo'yicha tajribaning o'ziga xosligi viktimologik chora-tadbirlarni bevosita jabrlanish ehtimoli yuqori bo'lgan shaxslarga nisbatan amalga oshirish jarayonida kuzatiladi [7, 64-b.]. Xususan, mamlakatda jinoyatdan jabr ko'rgan shaxslar yoki ularning qarindoshlariga yetkazilgan zararni qoplash tizimi mavjud bo'lib, unga ko'ra, davlat "Jabrlanuvchilarga yetkazilgan zararni qaytarish to'g'risida"gi 1976-yilda qabul qilingan qonunga asosan kompensatsiya ajratadi [8, 154-b.]. Germaniyada davlat dasturlari bilan birga jinoyat jabrlanuvchilariga yordam berish uchun ko'plab xususiy dasturlar ham mavjud. Ularda jinoiy tajovuzdan zarar ko'rgan fuqarolarga xavfsizlikni ta'minlashda yordam ko'rsatish masalalariga oid qonun va sud

amaliyotidagi o'zgarishlar batafsil tahlil qilindi [9, 215-b.].

Ko'rib turganimizdek, bunday tadqiqotlar viktimlashuv darajasi haqida yanada keng tavsavur hosil qilish, vaziyatni qayd etish bilan kifoyalanmasdan, qasddan odam o'ldirish jinoyatlarning dinamikasini tahlil qilish, eng muhimi, tezlik darajasini aniqlab, jinoyatning ehtimolini hisobga olgan holda muayyan manzillar uchun tegishli tavsiyalarni ishlab chiqish imkonini beradi. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, zo'ravonlik orqasidan ko'p holatlarda qasddan odam o'ldirish jinoyatlari sodir etilgani aniqlangan.

Viktimologiya Yaponiyada ham ma'lum taraqqiyotga erishdi, bu yerda viktimologik tadqiqotlar keng qamrovli yuridik tadqiqot instituti va politsiya tadqiqot instituti tomonidan amalga oshiriladi. Ularda psixologiya va ma'rifiy ishlar bo'yicha maxsus laboratoriyalar mavjud bo'lib, ular jabrlanganlarning shaxsiyati va xatti-harakatlarini, ularga yetkazilgan zararni, jabrlanuvchi va jinoyatchilar o'rtasidagi munosabatlar shakllarini o'rganadi [10, 436-b.].

Yaponiya davlatida qasddan odam o'ldirish jinoyati yuzasidan viktimlikni o'rganish bo'yicha (*Japanese Association of Victimology – JAV*) Viktimologiya assotsiatsiyasi ham muhim rol o'ynaydi. Ushbu assotsiatsiyaning vazifasi viktimologiya fanining akademik standartlarini oshirish va qo'shma ilmiy loyihalarni muvofiqlashtirishdan iborat. Assotsiatsiya viktimlikning oldini olish yuzasidan "Vikimologiya" jurnalini nashr etib keladi. Bundan tashqari, Qasddan odam o'ldirish jinoyatining potensial jabrlanuvchilariga yordam ko'rsatish va ularni himoya qilish bo'yicha dastur ishlab chiqilgan [11, 34-b.]. "Qanday qilib jinoiy tajovuzdan o'zim va oilamni himoya qilishim mumkin?" degan mavzularda ommabop maqolalar, qo'llanmalar nashr etilgan, Jinoyatdan jabrlangan uyushmalari shakllantirilgan. Shuningdek, og'ir jinoyatlarning oldini olish maqsadida mikrorayonlar va posyolkalarda

patrullik qiladigan "Qo'shnilar uyushmasi" tashkil etilgan [12, 174-b.].

Tadqiqot natijalari tahlili

Yuqoridagi kabi tadqiqotlar natijalarini tizimlashtirish jarayonida:

- qasddan odam o'ldirish bilan bog'liq jinoyatlardan jabrlanish foizi ayollar va erkaklarda deyarli teng ekani;
- odam o'ldirish jinoyatlarining 90 foizdan ko'prog'i jabrlanuvchiga tanish bo'lgan shaxslar tomonidan sodir etilishi;
- erkak jinsiga mansub shaxslar va qariyalarga notanish shaxslar tomonidan zo'rlik ishlatib sodir etiladigan jinoyatlar ko'proq tahdid solishi va bunday hollarda jinoyat odatda uyushganlik xususiyat kasb etishi;
- tanishlar va qarindoshlarga qarshi sodir etiladigan jinoyatlar aksar hollarda ularning uyida yoki uyi yaqinida sodir etilishi,
- jabrlanganlarga tanish bo'lmagan jinoyatchilar esa jinoyatlarni aksar hollarda ko'chada sodir etishlari aniqlangan [13, 49-b.]. Bunday mufassal axborot mutaxassislariga aholining turli ijtimoiy guruhlar uchun o'z profilaktik tavsiyalarini ishlab chiqishda yordam beradi. Mazkur tavsiyalardan oilada, ishlab chiqarish faoliyatida, kundalik hayotda, maishiy sohada zo'rlik ishlatish bilan bog'liq muayyan vaziyatlarga nisbatan foydalanilishi mumkin.

Xorijiy davlatlarda qasddan odam o'ldirish jinoyatining viktimologik oldini olish bo'yicha olib borilgan tahlillarimizga asoslanib, mamlakatimiz huquqni muhofaza qiluvchi organlari qasddan odam o'ldirish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasida ularning ilg'or tajribalarini amaliyotga joriy etish mumkin bo'lgan o'ziga xos jihatlar quyidagilarda iborat, degan fikrdamiz:

1) AQSh, Germaniya, Qozog'istondagi kabi jinoyatlar turlaridan yoki aynan qasddan odam o'ldirish jinoyatidan kelib chiqqan holda alohida-alohida maxsus dasturlarni ishlab chiqish;

2) tadqiq etilgan xorijiy davlatlardagi kabi viktimologik siyosat yo'nalishini belgilab be-

ruvchi qonunchilik tizimini ishlab chiqish va yo'lga qo'yish;

3) Germaniya va Angliyada joriy qilingan, fuqarolarga o'zini o'zi himoya qilish usullarini o'rgatishga qaratilgan "Amaliy viktimologiya" kurslarini tashkil etish lozim.

Qasddan odam o'ldirish jinoyatlarining viktimologik oldini olish bo'yicha xorijiy davlatlar tajribalarining barchasini ham yurtimizdagi bu soha amaliyotida qo'llab bo'lmaydi. Masalan, AQSh va Germaniyada joriy qilingan jabrlanuvchilarga va ularning yaqin qarindoshlariga kompensatsiya to'lash chorasini olsak, qonunlarimizda bu haqda hech qanday norma mavjud emas.

Yaponiya va AQShda joriy qilingan va yo'lga qo'yilgan qasddan odam o'ldirish jinoyatlarining viktimologik oldini olish bo'yicha tajribalarni tahlil qilish natijasida profilaktika xizmati bo'linmalarining funksiyalarini kengaytirish yoki qasddan odam o'ldirish jinoyati jabrlanuvchilarining viktimologik profilaktikasi bilan shug'ullanadigan maxsus bo'linmalar tashkil etish, ushbu turdagi jinoyatlardan jabrlanganlarning kartotekasini shakllantirib, ularning hisobotini yuritish tizimini yaratish yuzasidan takliflar ilgari surilishi lozim. Bu potensial jabrlanuvchilarni aniqlash, ular bilan ishlash va jinoyatning oldini olishga yordam beradi. Shu bilan birga, viktimologik profilaktika masalasini o'rganish natijasida ta'lim muassasalarida viktimologiya, ya'ni jinoiy tajovuzlardan o'zini himoya qilish masalasiga oid amaliy o'quv kurslarini tashkil etish maqsadga muvofiq.

Xulosalar

Tadqiqot davomida xorijiy davlatlarda yo'lga qo'yilgan qasddan odam o'ldirish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasi bo'yicha tajribalarini tahlil qilib, ushbu takliflarni ilgari surish o'rinli deb hisoblaymiz:

– yurtimizda ham profilaktika xizmati bo'linmalarining funksiyalarini kengaytirish

yoki qasddan odam o'ldirish jinoyati jabrlanuvchilarining viktimologik profilaktikasi bilan shug'ullanadigan maxsus bo'linmalar tashkil etish lozim;

– ushbu turdagi jinoyatlardan jabrlanganlarning kartotekasini shakllantirib, ularning hisobotini yuritish tizimini yaratish maqsadga muvofiq;

– shu bilan birga, viktimologik profilaktika masalasini o'rganish natijasida ta'lim muassasalarida viktimologiya, ya'ni huquqbuzarliklar va jinoyatlardan o'zini himoya qilish masalasiga oid o'quv kurslarini tashkil qilish bunday holatlarning oldini olishga xizmat qiladi.

Xorijiy davlatlarda qasddan odam o'ldirish jinoyatlari viktimologik profilaktikasi bo'yicha ilmiy yondashuvlar tahlili natijasida quyidagicha xulosaga kelindi:

birinchidan, o'rganilgan barcha tadqiqotlarda viktimlikning kelib chiqishiga jabrlanuvchilarning xulq-atvori, ichki kechinmalari, ularga ta'sir qiluvchi muhit kabilar sabab bo'lgan;

ikkinchidan, qasddan odam o'ldirish jinoyatlarida jinoyatchilar jabrlanuvchilar bilan o'zaro tanish yoki yaqin aloqada ekanliklari aniqlangan;

uchinchidan, barcha tadqiqotlarda jinoyatlarni profilaktika qilishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha chora-tadbirlar ishlab chiqish yetarli darajada o'rganilmagan;

to'rtinchidan, jabrlanuvchilarning hisobini yuritish tizimini va ularga yordam ko'rsatish markazlarini tashkil etish taklif etilgan, ammo uni qanday amalga oshirish bo'yicha aniq mexanizmlar hali mavjud emas. Masalan, uni tashkil etish, qanday tartibda hisobga olish va uni rasmiylashtirish bo'yicha mexanizmlar ishlab chiqilmagan bo'lib, bu borada tegishli takliflar shakllantirilishi lozim deb hisoblaymiz.

REFERENCES

1. Niyozova S.S., Maxmudov K.O. Zo‘ravnlik jinoyatlarining oldini olish viktimologiyasi va xorijiy tajriba [Victimology and foreign experience in the prevention of violent crimes]. Tashkent, 2020, p. 371.
2. Frank L.V. O klassifikatsii poterpevshikh v selyakh viktimologicheskogo issledovaniya [On the classification of victims in mudslides victimological research]. Moscow, 1994, p. 189.
3. Ishakov S.M. Zarubezhnaya kriminologiya [Foreign criminology]. Moscow, 1997, p. 289.
4. Mayorov A.V. Mezhdunarodnyy opyt zashchity zhertv prestupleniy [International experience in protecting victims of crime]. 2019, p. 112.
5. Vishnevetskiy K.V. Razvitiye ponyatiy viktimmnosti i viktimizatsii v Rossiyskoy kriminologii [Development of the concepts of victimization and victimization in Russian criminology]. *Criminological Journal*, 2007, vol. 1 (11), p. 220.
6. Murodov A.Sh. Ichki ishlar organlari tomonidan oiladagi zo‘ravnlik bilan bog‘liq huquqbuzarliklar profilaktikasini takomillashtirish [Improving the prevention of domestic violence-related offenses by law enforcement agencies]. Tashkent, 2019, pp. 28, 110.
7. Gadzhiyeva A.A. Viktimologiya kak kriminologicheskoye ucheniye [Victimology as a criminological doctrine]. Makhachkala, 2001, p. 65.
8. Zadorozhnyy V.I. Kontseptual’nyye osnovy viktimologicheskoy profilaktiki prestupleniy [Conceptual foundations of victimological crime prevention]. Moscow, 2007, p. 154.
9. Lazarev V.V. Boltenko Yu. N. Kompetentsiya organov mestnogo samoupravleniya Germanii v sfere pravoporyadka [Competence of local government bodies in Germany in the field of law and order]. Moscow, 1998, p. 215.
10. Antonyan Yu.M. Prestupleniye i nakazaniye. Kriminologo-psixologicheskii analiz [Crime and Punishment. Criminological and Psychological Analysis]. Moscow, Norma: INFRA Publ., 2014, p. 436.
11. Otajonov A.A. Shaxsga qarshi jinoyatlar [Crimes against the person]. Tashkent, Academy of IIV of the Republic of Uzbekistan, 2012, p. 34.
12. Shestakov D.A. Semeynaya kriminologiya [Family Criminology]. St. Petersburg University Publ., 1995, p. 174.
13. Borisova A.A. Osnovnyye napravleniya i mery viktimologicheskoy profilaktiki [Main directions and measures of victimological prevention]. *Bulletin of the International Institute of Economics and Law*, 2015, vol. 3 (20), p. 113.
14. Avanesov G.A. Kriminologiya [Criminology]. Moscow, 2006, p. 202.
15. Ksenik A.A. Zarubezhnyy opyt viktimologicheskoy profilaktiki prestupleniy [Foreign experience of victimological crime prevention]. *Young Scientist*, 2017, vol. 12, p. 412.
16. Dresvyanin S.P. Podgotovka politsii SSHA [US Police Training]. *Psychopedagogy in Law enforcement Agencies*, 1999, vol. 2, pp. 92–94.
17. Xo‘jaqulov S.B. Jinoyatlarning umumiy profilaktikasini takomillashtirish (ichki ishlar organlarida) [Improving general crime prevention (in internal affairs bodies)]. Tashkent, 2018, p. 77.
18. Saitqulov Q.A. Huquqbuzarliklar viktimologik profilaktikasini tashkil etishdagi muammo hamda ularning amaliy yechimlari [Problems in organizing victimological prevention of crimes and their practical solutions]. Tashkent, 2018.

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2025-YIL 1-SON

VOLUME 5 / ISSUE 1 / 2025

DOI: 10.51788/tsul.jurisprudence.5.1.